

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

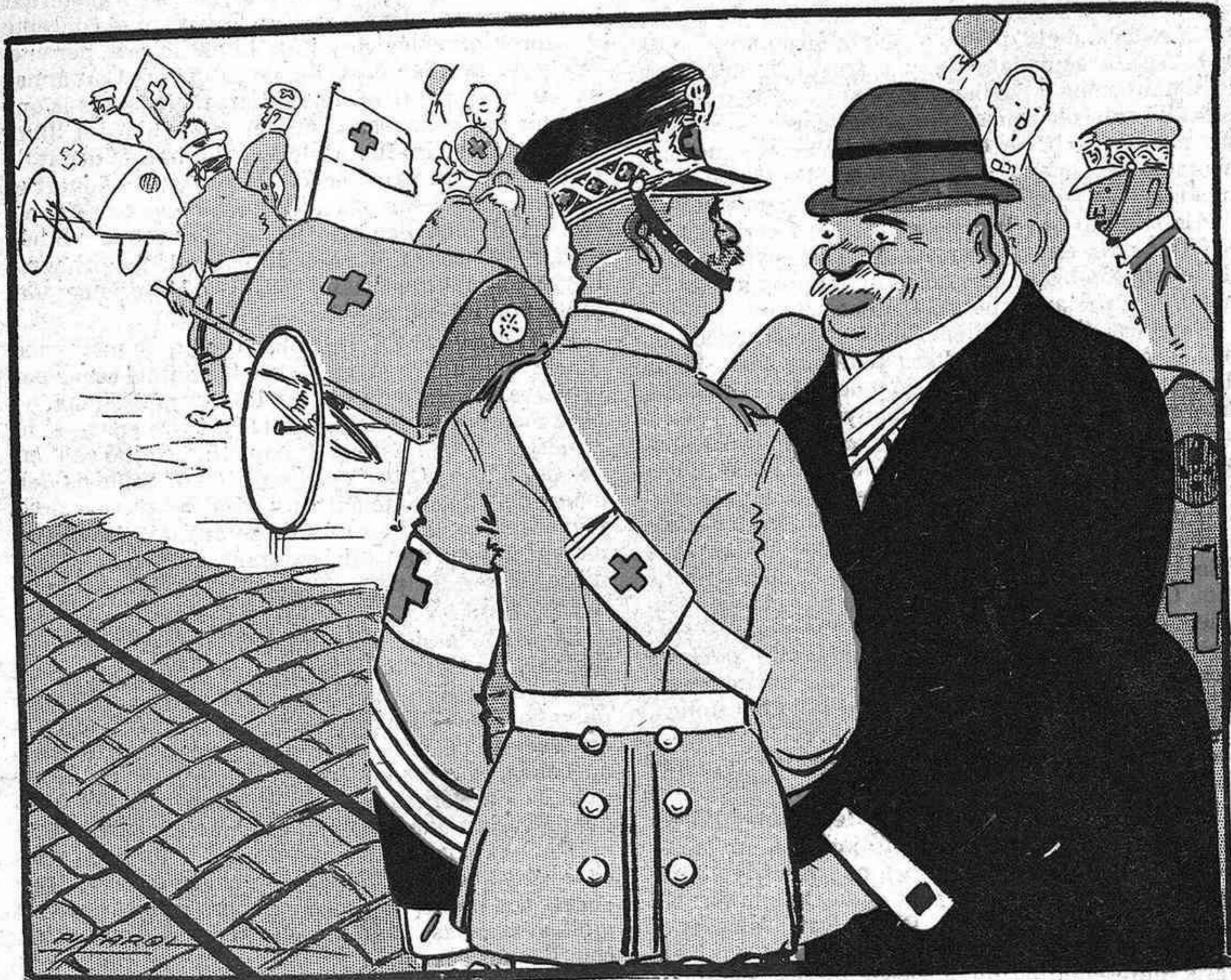
10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas
Extranger, 5.

LA CREU ROJA EN MOVIMENT

—¿A ca la Ciutat van?... ¿Que ha succehit alguna cosa?
—No; pero com que avuy es dijous y l' Ajuntament celebra sessió, l' Arcalde vol estar previngut.

LLIBRES Y DIARIS

L' especialitat de la crítica literaria, com a especialitat qu' es, no hi cab en aquestes cròniques lleugeres que ressenyan y comentan senzillament las «coses assenyalades» de la ciutat. El llibre no dona materia «cronicable» sinó quan es un aconteixement ciutadà; per lo que diu, y encare més per lo que fa dir. Devegadas n' hi ha prou ab ser quí es l' autor, pera despertar l' interès de la gent y pendre lloch principal a la crònica; devegadas es la ressonancia ó la influencia del llibre lo que imposa l' atenció, superficial ó profana del cronista. Son cassos excepcionals, en que no m' havia fixat, me sembla, d' ensá que escrich aquesta revisteta senmanal de LA ESQUELLA. Avuy, que tinch un cas, parlarém de llibres.

Es el cas de *La vida austera*, d' en Pere Corominas. Sortí 'l mes passat, y ja está venuda tota la edició. L' éxit es significatiu per la seva espontaneïtat. Els diaris no se 'n han cuydat gens; algún bombo d' amich, més elogi que crítica, y prou. Els òrgans de l' opinió han callat expressament; tot lo més han posat amagat al mitj d' un paquet atapat de lletra del set, una gazetilleta maligna avisant que *La vida austera* es un llibre reprobable. Aixís ho ha fet el diari que té més subscriptors a Barcelona, el més representatiu, el que ompla mitja columna pera explicar l' homilia de flors retóricas que ha escrit el padre *Hermenegildo de la Circuncisión*. Y *La Veu* ha rebutjat l' article d' un col·laborador que tractava d' un llibre en català, y d' essencia catalanista... Mentrestant, la gent ha comprat tota l' edició.

Hi ha en aquesta divergencia un' altra manifestació de la vida soterrania que germina a las entranyas socials, de la que no s' adona quasi ningú, fins que esclata sobtadament, y sotragueja y trasbalsa las institucions y las lleys. Ve a ser corresponent al estat de sub-conciencia que estudian els psicòlechs; un mateix no 'n té esment de l' energia que se li acumula al esperit y al día menos pensat li resol una crisis ab solucions decisivas, irreparables.

Aixó vol dir que 'ls representatius, ab periòdichs y posicions directivas, representan molt sovint menos de lo que sembla, y que no n' hi ha prou ab ser diputat pera parlar en nom de la nació.

En el cas d' ara, el silenci dels representatius es ben de faritzeus. Uns y altres tenen la boca plena de la necessitat de la educació y del saber, del nostre predomini intelectual a Espanya, y vetaquí que 's publica un llibre d' indiscutible valúa literaria, que planteja els problemas més fondos de la moral. Per compte de la crítica, de la discussió—tan apassionada com volguen, com més apassionada millor—tots callan. Y després se mofarán de la buydor xerrayre dels madrilenys! Es clar; com que las especulacions d' en Corominas tenen per punt de partida la insuficiencia dels dogmas pera resoldre 'ls nostres conflictes espirituals, els representants dels interesos creados no se 'n han recordat de que s' anomenan liberals y han volgut servir a la religió catòlica, qu' es la religió del Estat espanyol. El llibre no 'l poden suprimir, pero ells fan lo que poden pera que no se 'n parli.

Potser no caldría tampoch una declaració d' irreligiositat dogmática pera ferse isolar com un apetat. Al any passat se 'n publicá un altre de llibre, que no s' assembla gens a n' el d' en Corominas: els *Contes d' un filòsof*, d' en Diego Ruiz. Malgrat el patrocini d' un dels prestigis més sólits d' aquí, els diaris representatius no 'n varen dir res. En Maragall deya del autor, en un prólech substanciós, que

«es una força que no s' ha sabut ó no hem sabut aprofitar encara dintre del nostre moviment», que «no hem pogut ó no hem volgut aprofitar» hauria d' haver escrit. Tant com la sumissió a la Iglesia, hi domina a n' els que assumeixen la representació de Barcelona y de Catalunya un esperit provinciá que ridiculisa las declamacions metropolitanas y imperialistas.

Es l' esperit de colla, de partit, que no sab afrontar despreocupadament las qüestions grossas; l' esperit de guerra civil mansa que regna a Vallirana ab el partit de *Cal Xich* contra 'l del *Café de Dalt*, com a Madrid, entre altres partits disfressats de polítics. En Ruiz no era de cap colla, y nó li valgué l' aport d' una categoria literaria que encare no tenim: com si hagués tirat el llibre al pou.

Per la independència, en Corominas, sense compromisos fermes, no está tan deslligat. Ha col·laborat al Ajuntament ab els regidors solidaris y s' ha adherit, crech, al moviment. Lo qu' es que no ha fet propaganda y 'l deuen tenir per sospitós els que no oblidan que ha sigut perseguit «—injustament, ¡oh, sí!— pero... ¿qué vol que li digui?...»

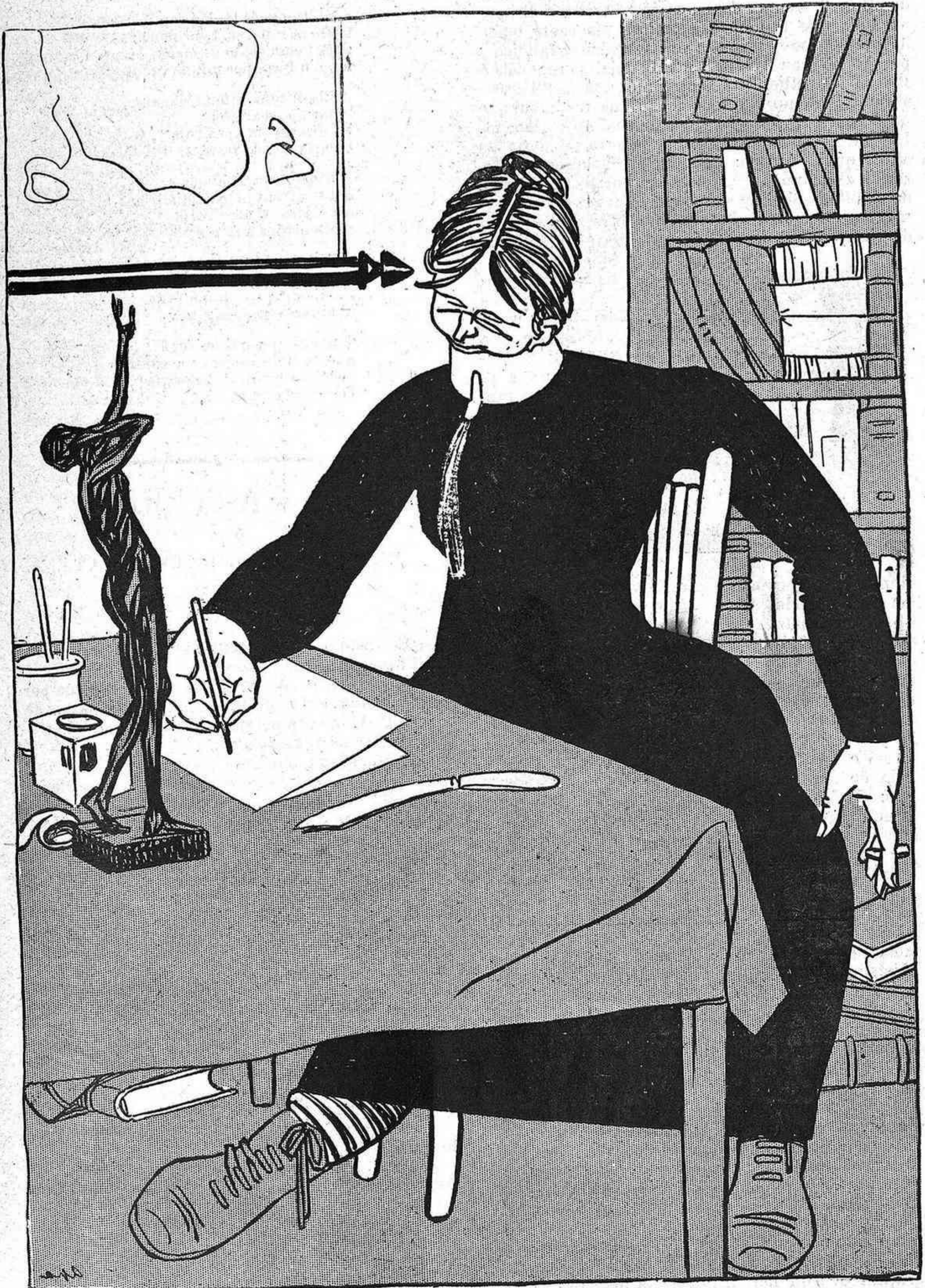
Deixemlos estar als de *Cal Xich* y als del *Café de Dalt*, y diguem alguna cosa de *La vida austera*. El llibre es molsut (359 planas impresas) y saborós. Enganya pel títol y 's desvia per un' historia de la filosofia que 's podria treure sense que 'n restés amputat. El títol ja dissona a la portada, d' uns tons delicadament apagats: ocres y verts y blaus, entre columnas estriadas, sota un penjeroll de garlandas, entremitj d' un fris y d' un basament plens de figures paganas que portan arpas y coronas y rams. Aquella decoració pompeyana diu *La vida alegre*.

Y ho es el llibre de la vida alegre. De l' austeritat se 'n repeteix el nom tot sovint; pero el concepte d' aspror, etimològich y just, hi es aborrit, per enemich de la «Santedat humana» qu' en Corominas se daleix en predicar. La santetat deliciosa es la que l' autor ha comensat a assolir, y per aixó el llibre es un' auto-biografia. Al devant hi hauria degut de copiar aquelles paraulas de Montaigne: «Aquest es un llibre de bona fé.... Que si jo hagués estat entremitj d' aquelles nacions que diu que viuen encare sotmesas a la dolsa llibertat de las primeras lleys de la natura, t' asseguro que m' hauria agradat pintarmhi tot sencer y tot nuet.»

En Corominas s' hi ha pintat nuet, ab una ignoscencia que 's fica a todas las intimitats sense embrutarse. Ningú, a la nostra literatura catalana,—y molt menos a la castellana, dels místics ensá—s' ha ensenyat ab tant serena franquesa. Y aixó es l' encís del llibre. Quan ens parla de la fantasia dels nens; del enamorament «als días venturosos de la joventut»; de la llar y de la paternitat, parla d' ell mateix y troba un estil penetrant, net, viu. Hi ha al llibre planas de prosa, veritablement exemplar; totes d' aquest tó.

Es un tó clàssich, que puja fins als diálechs platonians, per l' isolament en que 's posa l' autor. Ell ha volgut escriure un llibre de conducta, y prescindir de las contingencias. Es la seva conducta la que serveix de guía. Y perque ell s' ha fet la vida adecuada, ja conta ab que tothom se l' ha feta. Comprén la «la veritat cordial» de cadescú, més forta que la veritat que li puguin explicar els sabis; regoneix que la voluntat es una potencial limitada pera cadescú y que pot créixer ó minvar pero may traspassar sos límits, sab que la riquesa es inassequible moltes vegadas, com la salut, com l' hermosura, com l' amor sexual... Pero tant se val; ell conta com s' ha refet d' una crisis juvenil, com ha trobat l' amor, el benestar, la familia, la pau del espe-

UNA CREACIÓ DE 'N SANTIAGO RUSIÑOL

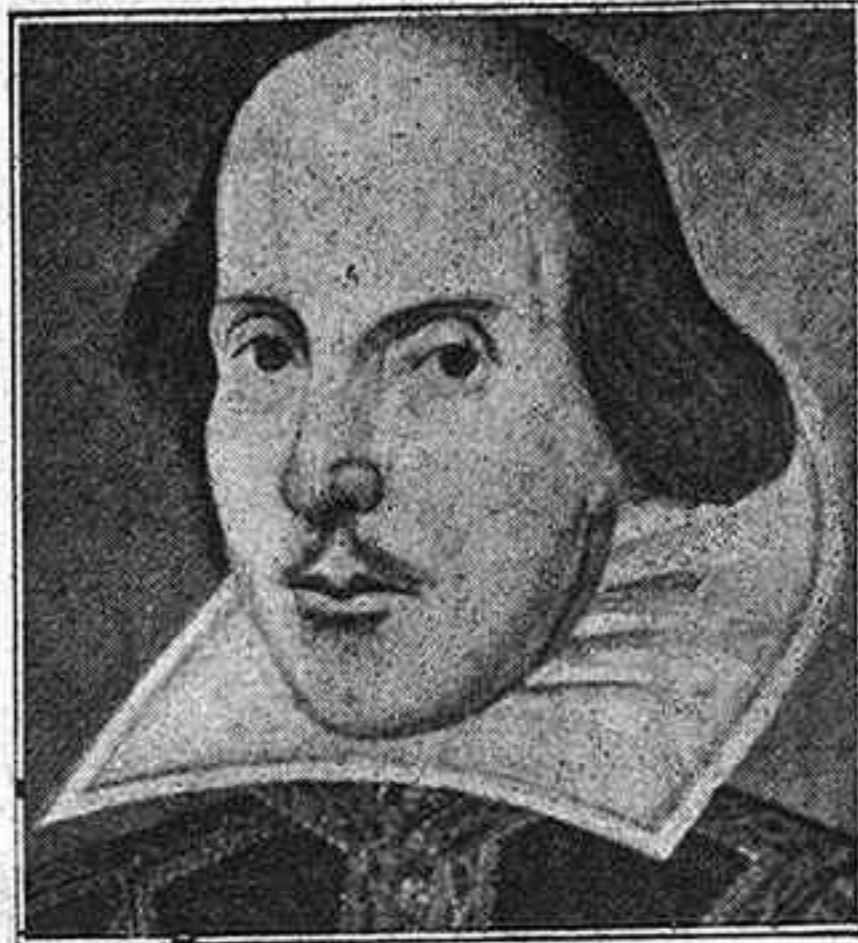

LA INTELLECTUAL

Comedia en tres actes, estrenada, ab gran éxit, al *Romea*.

rit, y en fa elements de la «santedat humana».

Aqueixa construcció noblement egoista de la seva doctrina li treu la forsa, es clar. Arriba á dir, per exemple, que 'ls homes superiors, els sants, tenen de ser hermosos; per la seva excelsitut fatídica y perquè ho han volgut ser. Ha triat per models á Plató y á Goethe. Está bé; per més que de l'hermosura de Plató no 'n tinguém cap més testimoni que un bust, hermós, pero convencional absolutament. Lo que costa es encabirhi á la seva categoria als altres que anomena: Alexandre, Shakespeare, Mozart... «La presencia, y per damunt de tot la cara de Guillem Shakespeare eren d'una perfecta hermosura» diu. Jo he buscat l'únic retrat auténtich de Shakespeare. Aquí 'l ténium. Hi resplandeix l'intel·ligencia sobirana als ulls y á la caixa enorme del front, pero

quina diferencia ab la aristocrática armonía d'aqueix altre cap, retrat auténtich també! Y aquest altre es d'un estoich, condemnat per en Corominas: l'emperador Marcus Aurelius Antoninus, el que tenia

el pensament ocupat ab la mort y despreciaba totas las «delicias de la terra», fins l'amor, escarnit,

ab l'horrenda definició d'Hipócrates... Si haguéssim d'esbrinar els graus de santedat de Shakespeare, el creador de tot un món de degenerats; de Mozart, arraulit per la miseria, humillat per aquell mal home qu'era 'l bisbe de Salzburg, tirat esclavas avall á pun-

tadas de peu pel comte d'Arco; d'Alexandre, conquistador d'un imperi que 's desfé al morir ell, portat á la victoria d'Arbelas per l'embranchida de Marathón com Napoleó aná á Rússia per l'embranchida de la Revolució.... segurament se despoblaria el paradís d'en Corominas, y acabaria per juntarse ab l'infern dels genis qu'ell posa com á demóniachs: Sócrates, Epictet, Beethoven, Séneca. Com si sense Sócrates hi pogués haver Plató, y si haguéssim pogut entendre á Jesús sense els estoichs.

Se m'escorria la ploma á la polémica,—la polémica que tocaria als diaris—y no hi vull entrar. La sugestió es forta, perquè el llibre d'en Corominas remou totas las ideas fonamentals de la filosofia y els principis directius de la moral práctica. M'accontento havent senyalat *La vida austera* á l'atenció dels que encare no l'han llegida, y á fer constar la gratitud dels qu'han fruhit de la deliciosa lectura.

TULP

* * *

Si 't pogués tení aprop meu,
tot lo aprop que 'l cor demana,
llarga com es, la setmana,
¡que 'n fóra, per mí, de breu!

Els dilluns, rihent, jugant,
te faria tornar boja;
els dimars, ta boca roja
besaría á cada instant.

Els dimecres, ab els rulls
del teu front m'entretindria;
els dijous, t'amoixaria
fente petóns á n'els ulls.

Els divendres en ton pit
apoyaria ma testa;
els dissabtes... ¡quina festa
d'abrassadas, día y nit!

Els diumenges, es segü
que un dols descans me caldria:
per descausar... m'ageuria
ben acostadet ab tú.

MAYET

LA CARTERA

6

EL DETECTIVE DETECTIVAT

I

- ¿Es vosté el famós agent de policia Gran-nás?
—El mateix. ¿Qué li passa?
—Una cosa que... Vosté ja 'm perdonará que per aquesta tonteria el molesti; pero he sentit parlar ab tant elogi de la seva perspicacia en el rengló de trobar objectes extraviats, que...
—Al gra, al gra, que 'l temps es or...
—Té rahó; y un detective com vosté deu haver d'aprofitarlo. L'assumpto, donchs, no pot ser més senzill. El meu fill ha perdut la cartera.
—¿L'ha perduda?
—Així ho diu ell.
—¿Y cómi ho sab que l'ha perduda?... ¿No podría ser que li haguessin robada?
—*Hombrel...* ¿Quí vol que li haji robat?
—Els que acostuman á ferho; els lladres.
—Permeti...
—No permeto res. Contesti y deixis d'observacions. ¿La cartera, era de pell?
—Sí, senyor: pell clara.
—¿Plena?
—Sí, senyor.
—¿Sab vosté la cantitat?
—¿Vol dir lo que valia la cartera?
—Me refereixo al seu contingut.
—En aquest moment no puch precisarli, pero demá...
—No cal. A un detective que sápigam la seva obligació, pocas indicacions li bastan. ¿Ahónt ha sigut el robo?
—¿El robo de qué?
—De la cartera.
—¿Pero vosté está segur de que ha sigut robada?
—Forsosament.
—Es que...
—Bastal... Torni demá á aquesta hora y tindrà vosté la cartera del seu fill...
—¿Será possible?
—Lo dit. Fins demá!...

II

Han passat dotze horas.
El detective Gran-nás se passeja amunt y avall de la seva habitació, mirant obstinadament á terra.

¿Qué busca?

Res.

Medita. Medita y pensa en el descrédit que damunt d' ell va á caure si la cartera perduda no pareix dintre del plasso marcat.

En Gran-nás enrahona sol.

—¿Qué haig de fer?— diu.—
¿Esperar resignadament que demá vingui aquell senyor y confesarli que no tinch de la cartera del seu fill la més insignificant noticia?

Sería l' *acabóse*, el derrumbament de la meva fama, la demostració de que en Gran-nás no té nas, ni es gran ni sab lo que's pesca.

Cert que aquell senyor no va dirme qui es, pero 'l seu aspecte no enganya. De segur qu' es persona de relacions y influencias y que la seva opinió, adversa ó favorable, pot pesar molt en la balansa del meu pervenir.

Nol... Aixó no pot quedar d' aquesta manera. Jo haig de deixar-lo enlluhernat, donantli del meu talent una prova indiscutible.

¿La cartera no ha sortit?

Ne compraré una y li diré qu' es aquella.

A dintre no cal posarhi res. Demostrantli que 'ls lladres l' han buydada, queda arreglada la cosa.

Nadal... La meva reputació exigeix aquesta petita trafica.

¡A comprarla!

III

L' endemá.

Entre 'l detective y l' home de la cartera.

—Senyor Gran-nás, ¿cóm estém?

—¡Aleluya!

—¿Qué?... ¿Ha parescut?

—Induatablement... ¿Per qué sería, donchs, detective?

—¡Quína casualitat!

—Oh!... No es casualitat. Es astucia, es olfato, es instint detectivista. Veji.—

Y l' ilustre Gran-nás allarga al seu visitant una cartera de butxaca de pell clara.

—¡Y aral... ¿Qué 'm dona aquí, sañt cristiá?...

—La cartera del seu fill.

—Pero si 'l meu fill es un nen de deu anys y la cartera que va perdre es la dels llibres, la que li servia pera anar á estudi...

—¡Ah!...—

El detective 's torna de trenta mil colors y tanca els ulls, aturdit.

¡Ab quin gust, si en l' estancia hi hagués escotilló, s' amagaría ara sota terra!...

MATÍAS BONAFÉ

CAVILACIONS

B^oN.

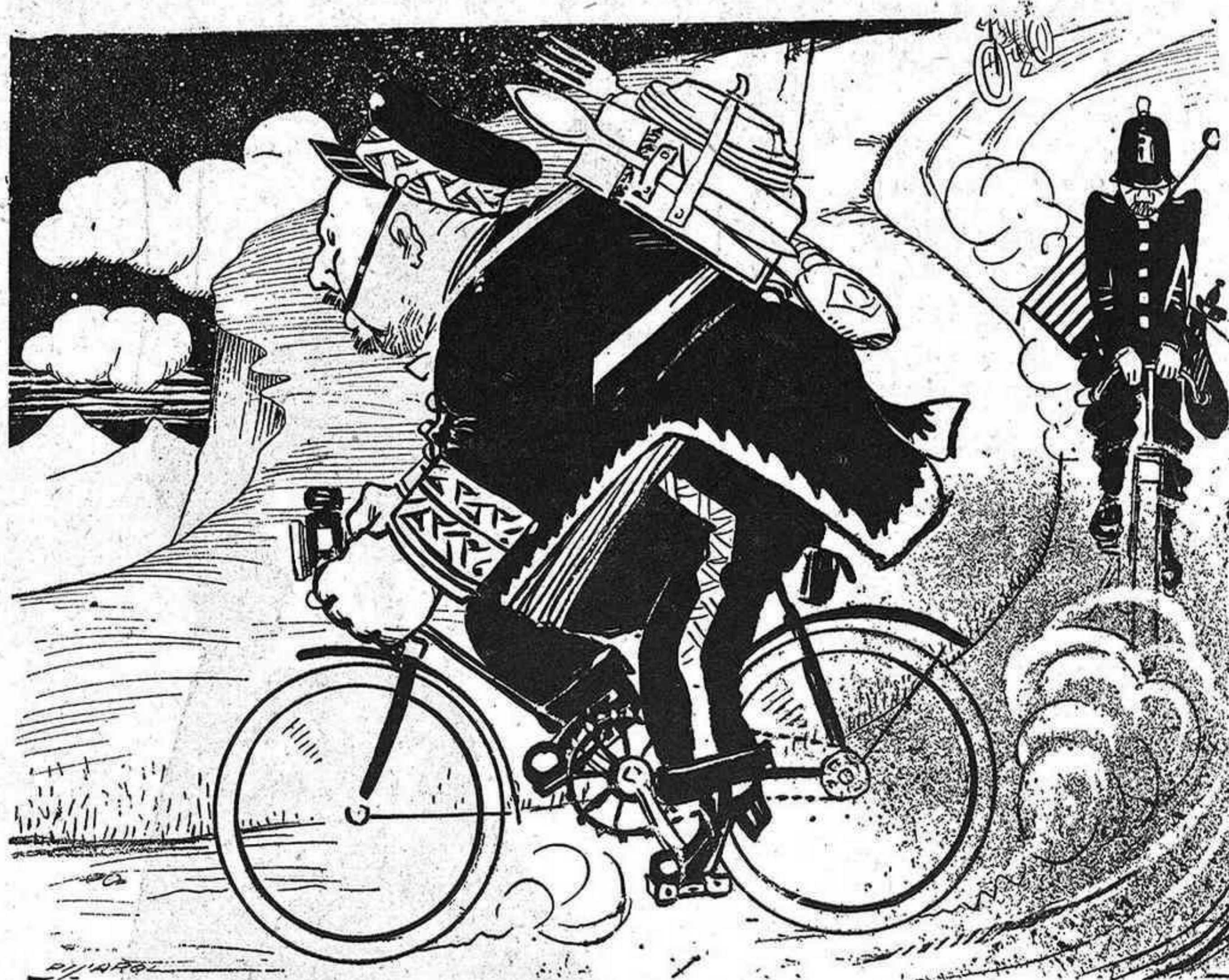
—Veyám ¿per qué 'm té tanta rabia aquest sastre? ¿Será per la gran cantitat de panyo qu' entra en els meus abrichs?... ¿Será porque fa tres anys que no 'l pago?...

LA CRISIS DEL TEATRO

La senmana passada parlavam de la crisis general de Barcelona. Parlém avuy, estimats lectors, de la crisis dels teatros barcelonins. Seguim parlant de cosas tristas; ara ja hem comensat, y cal buydar el cálzer de l' amargura.

Sí; també tenim aquí una crisis del teatro. La crisis teatral, lo mateix que la crisis económica, es avuy universal. Ja fa temps que las revistas extrangeras en parlan, haventhi escriptors del género dels profetas del mal temps, que anuncian la próxima desaparició del teatro, ab tot el seu acompanyament clássich de galans, damas, barbas y comparsas; d' apuntadors, traspuntes y tramoístas; de telóns, *conchas*, bastidors y bambalinas; de galerías, butacas, palcos y llunetas... La desaparició profetisada no vindrá de cop y volta, violentment, en la trágica forma d' un terratrémol pahorós que engoleixi tea-

ELS DIJOUS DEL GOVERNADOR

Don Angel ensajant las novas bicicletas del cos de Seguretat.

tros, comedias, comedians y comediógrafs, sinó en la forma lenta, però contínua, ab que, segons els sabis, el fret polar baixa cap á las nostras latituts tibias y la mar va rosegant y menjantse la part sólida ó terráquea del nostre planeta infortunat. Es una agonia llarga que ja ha comensat fa temps per tot arreu y que á Barcelona está més avensada que en altres punts. El teatro, al dir de la gent entesa en la materia, va á la posta, tal com hi va també la forma poética.

Al llegir aquestas afirmacions, els nostres empresaris, que están ja desolats per la persistent buydor dels seus teatros, s'acabaran sens dubte d'alarmar. Desde 'l refinat Adriá Gual al democrátich Chil, tots sentirán en perill els capitals seus ó dels altres. Ja no confiarán, pera salvarse, ni en els éxits que fabrican els periódichs y els cartells. Cada senmana hi ha un éxit, el qual sempre es *l' éxit més gran dels éxits*, segons la hiperbólica frase d' en Niubó; però ja va dir en Peyo que aviat veuríam sobre las portas tancadas dels nostres teatros un gran cartell ab aquesta inscripció: *Cerrado por causa de éxitos*.

No caurém en la tentació de posarnos ara á teorissar sobre las causas mediatas y immediatas, próximas y remotas de la decadencia universal del teatro. Mes sí que 'm sembla oportú parlar de las causas especials que han motivat l' agravació local de la crisis del teatro á la ciutat de Barcelona.

Un senyor crítich assegurava días enrera en un diari de la nit que aixó era culpa del clero. *Los teatros se van*, deya l' aludit periodista; y parlava d' una conspiració dels tartufos católichs barcelonins pera apartar la gent del teatro, ab el sant motiu d' evitar la corrupció de l' ánima y las pessigollas sicalípticas del cos. Nosaltres hem de dir, ab tota franquesa, que

no 'ns convens gayre aquesta explicació. ¿No tenim aquí als més sectaris católichs que han creat un teatro *sui generis*, sense damas, y si pot ser sense pagar drets? ¿No son ben católichs els regionalistas de la Lliga, y han organissat series de funcions al Principal y á Novetats? ¿No son ben adictes á l' ortodoxia católica, apostólica y romana els carlins, y també han organissat al Principal els seus *divendres blancs*?

En aquesta qüestió no hi veig la má del clericalisme y del jesuitisme. Es indubtable que hi ha un conjunt de concausas en la crisis teatral de la nostra ciutat. Però la primordial, la que produheix en els nostres teatros aqueixos *buits á vessar*, es la competencia dels cinematógrafos. Després d' un lluyta *corps-a-corps*, el cine ha vensut al teatro, clavant el primer una estocada mortal al cor del según, ó sigui á la taquilla.

Un formidable exercit de quaranta ó cinquanta cinematógrafos sosté un atach en tota la línia contra 'ls dotze ó quinze teatros que funcionan diariament. Els cinematógrafos comptan ab una arma terrible: la baratura. Aquesta arma els está donant la victoria. En efecte: una familia composta de cinch personas, pera anar una nit al teatro, gasta desseguida dotze ó quinze pessetas, mentres que pera anar al cinematógrafo gasta cinch ó sis rals, y en paus.

Desde 'l punt de vista práctic de la gent, el cinematógrafo té ademés aquestas altrás ventatjas: no cal mudarse; no cal sopar més aviat que de costum; no anar massa tart á dormir, y per la seva mateixa inferioritat artística, está més al alcans de las donas, de las criaturas y de molts homes grans.

Es veritat que 'l cinematógrafo té un gran inconvenient: y es que 'l seu nom costa molt de pronunciar. Hi ha un 60 per cent de personas que tot ho

diuhen menos *cinematógrafo*. De donas n' hi ha un 90 per cent que pronuncian mil diversos disbarats. Però 'ls madrilenys han resolt el problema tallant l' enutjós mot y pronunciant *cine* tan sóls.

Algú preguntará que com es que en altrás capitals, á Madrid per exemple, no passa lo mateix que aquí ab els dos rivals. La contestació es senzilla: perque allá, al vespre, hi ha gent per tot, omplintse alhora els cinematógrafos, ja mixtes de *género chico*, y 'ls teatros. Y es que á Madrid la gent acostuma á sortir molt sovint de casa al vespre y á retirar tart. A Barcelona, al contrari, la gran majoria de la gent va de la taula al llit. Ab las pocas personas que surten després de sopar no n' hi ha prou pera omplir uns y altres llocs.

Lo que está succehint ab el cinematógrafo y el teatro ja ho vaig preveure jo desde 'l primer moment. Parodiant la frase d' en Víctor Hugo, vaig exclamar:

—Aixó matará á n' alló.

Y 'l trist pronóstich se va cumplint lentament.

WIFRET

GLOSARI

Entre la gent amiga del fred i de l'hivern s'hi compten els entusiastes de les nevades. La nevada, que és sempre un espectacle corprenedor i barato, té per aqueixos iniciats les excelencies d'una solemniat gloriificació. Per ells, anar a la nevada és anar a l'ermita; clavar el gaiato am punxa a la neu, plantar un ciri al monu-

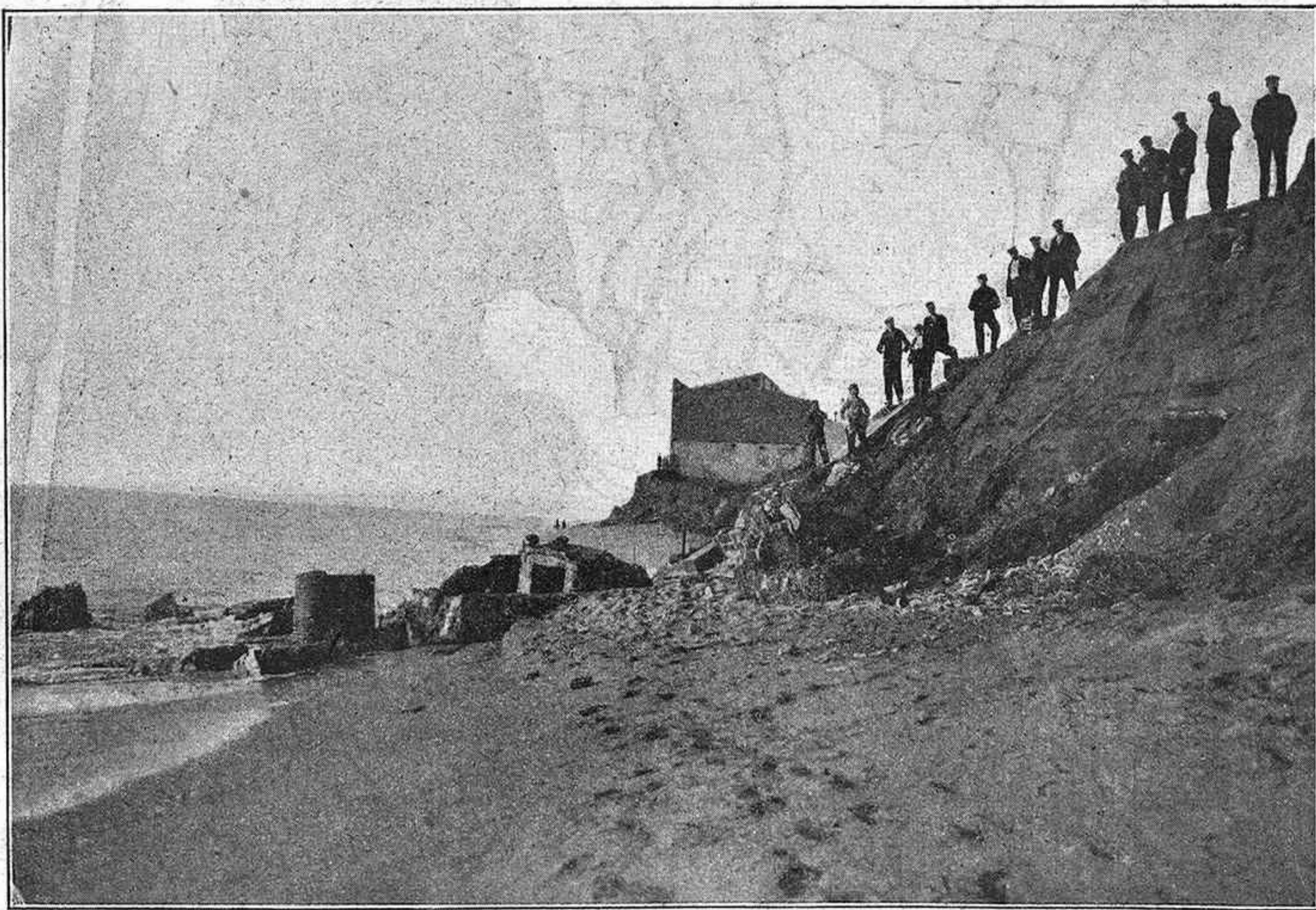
ment de Santa Natura. La majoria d'ells viuen al Padró, al Rec o a les Basses de Sant Pere, però hi viuen per força, per lligaments de negoci i arrels de familia, doncs de bona gana viurien a Moscou, i millor a les afueras de Moscou; són esperits siberians atemperats al tremp de baixes pressions, que's migren per fer-se una torreta al cim de la Jungfrau i trinen per tenir trineu, i no disposant d'una cosa ni altra s'accontenten am lo que poden: amb una modesta nevadeta, de tant en tant, als encontorns de Barcelona.

Aquets homes privilegiats, amb els quals res hi poden les dinàmiques atmosfèriques, embaixadors de l'hivern, flors d'ombracle sense estiuet de Sant Martí, demanen, necessiten, esperen i anyoren al menys una nevada a l'any, una nevada ben blanca i ben espessa, una nevada de sorpresa, caiguda en una nit quieta,... perquè això dels pessebres de Vallcarca nevats són paisatges que quasi sempre'ns els pinta de nit, en el silenci, l'artista misteriós i invisible.

I el dia que això succeeix, el dia que les montanyes properes se lleven am la caputxeta de color d'alba, sempre hi han un parell de dotzenes d'aquells entusiastes montanyencs que se n'enteren pel diari, i ja està: vinguen polaines i guants de pell, vinga encapellar-se amb un barret tou lligat pel cordonet a la solapa, i amb el bastó d'alpinista a una mà i les ulleres de campanya o la ratera-fotogràfica a l'altra's disposen a agafar el Funi i a pujar al Tibi a l'objecte d'abandonar-se unes quantes hores a la contemplació.

Quan són al Tibidabo, què han de fer? Tenen fred,

Á MATARÓ

Ensolciada ocoreguda á la vora del mar, al final del ex-passeig del Callao, que ha destruït variás construccions vehinas.

ALLÀ DALÍ. — Els «isidros» a la Puerta del Sol.

i tenint fred s'encauen al restaurant, fan una partideta d'escachs tot esperant l'arroç, i l'arroç pren l'actualitat a la nevada, i desseguida amb el baj del vi i el fum dels cigarros s'entelen els vidres del menjador i aviat els fervorosos contempladors no poden veure res; aquell immens llançol de blancor puríssima pren, desde la taula, un tò grisenc de drap-de-cuina. Els pelegrins de la nevada, els missioners del sant borrelló van a Roma, i quan hi són s'estimen més menjar arroç que veure'l Papa.

Moltes vegades la capa de neu és tant prima que amb una manyagueria de sol de tarda n'hi ha prou pera fondre-la; i, a l'impuls d'un dèbil buf del ventitjol, les copes dels pins s'espocen la blancor del damunt, cansades d'aguantar la capa. Aleshores comença'l desen-

cant; perquè aixís com no hi ha res tant bonic com un país nevad, no hi ha res tant lleig com un paisatge desnevat-se. I aleshores és quan els excursionistes donen un darrer cop-d'ull als prats, i la visió de la neu fosa'ls deixa freds, i se n'entornen avall ensopits, ensopits però satisfets, com si acabessin de complir una prometença. Baixen avall enduent-se'n la blanca visió, cantant alabances a la neu i fins, cercant-li qualitats pràctiques, arriben a dir que és bona pera'ls naps, sabent que és dolenta pera tot lo altre. Baixen avall sense adonar-se de que l'únic arbre que segueix blanc, am tot i l'espolçada, és l'atmetller, el pobre atmetller, nunci de la Primavera, que llueix encara la magnificència d'una esplèndida blancor de flors tremoloses que esperen am por la glaçada de la nit; que esperen la glaçada de la nit pera besar la terra, pera caure corgelades damunt d'ella amb un petó perfumat, un adéu florit ple de tristesa, un clam d'onze mil verges que s'enclou en aquesta oració pietosa:

« Estimada Mare Nostra, malaquanyat el Fruit!... »

XARAU

¡JA ES AQUÍ!

— Buenas.

— Deu lo guard.

— Dispensi;

desitjaría parlar
ab vosté, quatre paraulas;
jo soch...

— Sí; ets el Carnaval
t' he conegut desseguida
ab aquest nas tan pintat;
y per cert, que feya días
que ja t' estava esperant.

— Ah, sí?... bravo; me 'n alegro.

— Veurás; seu y parlém clar;
tú deurás venir...

— Com sempre,
á visitá 'ls ciutadans
perque passin tres senmanas...
quatre... ó cinch, no vé d' un pam,
entregats á la gatzara,
á la diversió, al esplay
entre festas, cabalgatas,
asaltos, reunions, saras
al só de ¡viva la Pepa!
y ¡visca la llibertat!
— Ay, fill meu; jo crech que portas
enguany els papers mullats.

— ¿Qué vol dí ab aixó?

— Que 't treguis
tot aixó que dus al cap.

— ¿Per qué?

— Perque á Barcelona
n' hi han molts que están dejunant.

— No som pas á la quaresma.

— Ja ho sé; pro casi es igual:
pensant ab els terremotos
que va haverhi allá hont ja sabs,
qualsevol té humor d' anarsen
pels carrers á fé 'l babau;
ademés, aquí tot puja
y com més puja... es més alt.
Després de pujar las cédulas
ens varen pujar el pa,
ha pujat el sucre, l' oli,
la salsitja, el bacallá

TOT PER CULPA DE 'N BRIEUX

— Aném á «Novetats» á veure *Les Dides*,... la dona se m' indigna,...
la dida se m' enfada... y al cap-de-vall qui ho paga es el pare de la
criatura.

y... etcetra; ja no mes falta
 que 'ns pugin .. las sanchs al cap,
 que aixó serà quan el poble...
 —Home; 'm fa *parar quedat*.
 —Ja ho sabs, donchs, pots retirarte
 perquè aquí cap falta hi fas;
 torna 'l día que s' acabi
 la Reforma: llavors ja
 tindrem humor de fer festas.
 —¿Vol dir que aixó no va llarch?
 —No ho crech; dóna una passada
 d' aquí dos ó tres cents anys.

J. STARAMSA

tats els protagonistas *Arseni* y *Jonia*, qu' están bastant ben dibuixats; els demés no pintan gran cosa.

En resum, l' obra, arreglada discretament á la nostra escena per D. Salvador Vilaregut, es una comedia plena d' incidents hábilment portats al voltant de un tipo, però que en sa forma 's ressent dels capdals efectismes de melodrama, dominant en ella lo inverossímil y lo teatral sobre tota altra qualitat.

La feyna dels actors bona, en general. Y si 'ns obligan á citar noms, permétins que donguém aquests quatre:

Xirgu.
 Jiménez.
 Guitart.
 Santpere.

ELS QUE SE 'N VAN

CONSTANT COQUELIN

famós actor del teatro francés, mort el 27 del passat Janer.

TEATROS

PRINCIPAL

Dissapte passat s' estrená la comedia *Uadronística* de 'n Croizet y Leblanc, *Arseni Lupin*, obra que venia repicada de París de Fransa y que aquí portava no poch intrigats y anhelosos als molts aficionats al género.

Si havém de ser sincers, cal afirmar que aquesta producció no desperta de molt l' interés y la emoció d' altres que 'ns han servit en la mateixa casa. Es una repetició més ó menos afortunada, y res més, d' altres lladregots desvergonyits que havém aplaudit al escenari. ¡Cóm ens torném, Verge de l' Empenta! Abans ens entussiasmavan l' ignoscencia, la caritat, l' amor, l' heroisme del vensut; ara ens engrescan las maniobras dels escura-butxacas y reventa-pisos!

Arseni Lupin té quatre actes, y dels quatre se 'n poden senyalar dos, el segon y el tercer, que valen la pena d' admirarse, per lo ben construhits. Dels personatjes, descar-

ROMEA

Que se n' apunti un' altra de bona, l' amich Rusiñol. La seva *Intellectual* farà vía enllá, y fins ens atrevirém á augurar que serà ella y cap més la que gloriosament está cridada á trencar el glas de la indiferencia al nostre públich retret.

Ningú desconeix la originalíssima vena cómic-satírica del autor de *Els savis de Vilatrista* y *La lley d' herencia*, ni la corda poétich-dramática del creador de *El Mistic* y *La Mare*; donchs bé, en sa nova producció ha lograt en Santiago Rusiñol agermanar, fusionar tan admirablement aqueixas bellas qualitats que han distingit sempre sa única personalitat, que difícilment trobaríam en el seu repertori una obra que fós á la vegada tant primorosament complexe y tant artísticament harmónica.

L' assumpto que serveix de *carcasse* á tantas y tant hermosas escenas que mantenen constantment sugestionat al espectador, sembla de tesis diametralment oposada á la que fins ara havia sostingut l' escriptor-artista. Fins avuy el porta-veu de las sevas obras, en el teatro y en la novela, era la bona, la santa poesia en lluyta contra el

burgés, contra la prosa de la vida; avuy per boca del personatge més equilibrat de *La Intellectual*, un modest corredor de cotons, parla el bon sentit burgés, el sentit pràctic, contra la poesia *sevillana* y els ganduls neurasténichs que fan versos. Y el que s' hi fixi, veurà qu' en el fons es lo mateix, que no hi ha la més petita abdicació y que al dignificar la honrada acció del treball y del esforç no ha fet sinó glorificar de nou la santa, la veritable poesia.

L' argument es tant senzill que no passa de discret: Una senyora que se las dóna d' intelectual, adulada per una capelleta de dames que també fan d' això d' escriure com ella, funda una revista que s' titula *La dona*, revista que s' publica ab quartos del marit, un pobre negociant que s' veu obligat á ferse cusir els traus y surgir las mitjas fóra de casa, perque ab això del *intelectualisme* la seva dona no s' pot ocupar de tals petitesas. Vé que la filla, malcriada, es casadora, y vé que *La Intellectual* vol casarla ab un poeta que no fa de res més y, naturalment, vé que 'l pare ab molt bon sentit s' hi oposa. Y res; que un revés de fortuna que reb el negociant posa á proba á tots, y 'n resulta lo que ha de resultar, que la revista ha de plegar, que 'l poeta escorre 'l bulto, que la noya va pel bon camí y s' enamora del corredor de cotons qu' es qui salva del apuro á la familia, y que la *feminista* consent al matrimoni, renunciant per sempre més... á la *sopa de lletres*.

Per lo transcrit suposará 'l llegidor que l' autor no s' ha pas proposat *levantar ampollas* ni *herir en carne viva*. En Rusiñol no gasta bisturí; gasta una màgica vareta ab la que sab trobar las pessigollas y las troba sempre á temps. Ell no preté ensenyarnos llagas socials ni curarlas: ell ens presenta, apegantantne la part grotesca, una tara ridícula de las actuals costums, y ho fá ab una trassa y una gracia tant extraordinarias que s' ha de ser molt *Marcel*, es á dir, molt poeta trist y molt neurasténich, pera no entregarse á la franca rialla devant d' aquell floret d' escenas y tipos que 'ns recordan ab pasmosa semblansa fets y personas conegudas nostras.

En els personatjes, no hi ha desdibuixaments ni indecisions de caràcter; l' acció s' presenta clara, ferma y augmentant en interès sense decaure un sol instant; el diàlech florit, riquíssim d' ingeni y atapahit de subtilsas.

Y no es cas de passar per alt la excelent interpretació donada á l' obra pels artistes de Romea. La senyora Clemente, qu' es la que porta tot el pes de la comedia, está sempre justa d' expressió y en alguns moments se creix á l' alsaria de las grans actrius. El senyor Borrás discretíssim constantment y en el segon acte admirable de naturalitat, subratllant las frasses com un actorás. La senyoreta Vallbé, una ingénua deliciosa; la senyora Parrenyo molt enquadrada; en Torelló, superior; en Vinyas *adequat* al personatge y donantli emoció y vida. La Darroqui, la Ferré, en Capdevila, en ff, tots, treballant ab fé y voluntat, donant al respectius papers y al conjunt un relleu com pocas vegadas s' hagi pogut aplaudir á las nostras companyias.

CONCERTS

Havem sigut convidats á dos sessions interessantíssimas: La primera donada per la nena Aurelia Santeristófol, notable violoncel·lista, acompanyada pel seu professor l' intelligent mestre de piano D. Joseph Soler. Va tenir lloch el dissapte passat en el local del *Orfeo Catalá*. La segona, consistent en un concert de la «Schola Orpheónica» al teatre *Eldorado*, diumenge al matí, y prenenthi part, además de las tres seccions, alguns solistas de cant y de piano.

Abdos concerts varen obtenir l' éxit que s' mereixían. Y res més, per avuy.

L. L. L.

IDILI CAMPEROL

L' arbre de la dreta dirigintse al arbre de l' esquerra:

—¿Qué fas, noy?... ¿Tant aviat floreixes?... Me sembla que t' has precipitat...

TÉ RAHÓ, POBRE XICOT

—¿No se 'n donan vergonya de venir á festejar en una iglesia?
—Y donchs ¿ahont vol que aném, si 'l Governador ens priva d' anar als balls de máscaras?

ESQUELLOTS

Per ideas bonicas, el nostre Ajuntament.
¿Saben á última hora quín' una se n' hi ha ocorregut?
La de construhir en el Laboratori municipal un pabelló ahont s' hi establirà l' ensenyansa de fisiología.

Profans en la materia, nosaltres sempre havíam cregut que aquesta mena d' ensenyansas era cosa del Estat; pero á la quènta no es aixís. Y tant no ho es, que 'l pressupost pera la construcció del referit pabelló ja está fet, y fins se sab que ascendeix á la no despreciable suma de 24,998 pessetas.

Cinch mil duros, per dirho en números rodons.

* *

Ara, una pregunta.

Mentres el pabelló pera l' ensenyansa de fisiología 's tira endavant, ¿no se 'n podria projectar un altre, destinat á ensenyar cóm s' administra l' hisenda del poble?

Si la proposició es acceptada, desde ara demaném qu' en la nova escola d' administració 's reservin unas quantas plassas per' alguns senyors concejals.

Que creguin que, 'ls pobres, ho necessitan com el pa que menjan.

L' Art está de dol.

Constant Coquelin, el gran comediant francès, conegut y aplaudit per tot el món, morí l' altre dimecres en sa possessió de Pont-aux-Dames.

Fill d' un forner de Boulogne-sur-Mer, las sevas maravellosas aptituts pel teatro l' elevaren rápidamente als llochs més alts de la escena francesa, en la qual durant quaranta vuyt anys ha brillat com un astre de primera magnitud, representant obras del teatro clássich y creant tipos de tant relleu com el de *Cyrano de Bergerac*, un dels que més contribuiren á consolidar la seva fama.

Coquelin baixa á la tomba als 68 anys, cubert de llorers y emportant-sen las benediccions dels seus companys de professió pera 'ls quals havia fundat, ab generositat sense límits, un Refugi d' actors pobres.

¡Descansi en pau el gran artista!

Entravam á la sessió municipal, l' altre día, quan vam sentí un gran brugit y una cridoria terrible.

A un guardia vam preguntar:

—¿Qu' es en Galí, que s' explica?—

Y el municipal, atent,

va respondre'ns desseguida:

—No,... eso pasa de Galí...

¡Esto es, ya, un Galí-matías!—

A Marsella acaba d' ingressar en las filas un recluta que té sis dits á cada má.

¡Tira peixet!... Aquest si que sería bo per pianista.

O per individuo de certas comissions de certas localitats, que no volém anomenar porque *no nos da la gana*.

Comparin y meditin.

Vé en Titta Ruffo á Barcelona, canta al Liceo unas quantas nits, y, apart dels aplausos que pel seu mérit se li tributan, no succeheix res de particular.

Pero va el celebrat barítono á Madrid, y... llegeixin lo que deya un diari de la cort, referintse á las empentas que per' adquirir localitats

varen armarse al davant del despaig del teatro:

«Por poco tienen que salir las tropas de los cuarteles para meter en cintura á la cola que ayer, desde la noche anterior, hubo en la puerta del Real.»

¿Qué 'ls sembla?

Diguin lo que vulguin els uniformistas del *trust*, el modo de sentir de la Puerta del Sol no es ni será may el de la Rambla.

En tot se cónex.

Fins en la manera d' entussiasmarse ab els barítonos d' ópera.

Apenas restablerta una mica, no més que una mica, la tranquilitat, un sastre de Messina que ha lograt reorganisar el seu establiment, publica en el primer diari que ha tornat á veure la llum un avís als seus antichs parroquians, participantlos que torna á tenir obert y «qu' espera que *tots ells* utilizarán com sempre els seus serveys.»

Tractantse d' una població ahont acaban de morirhi cent vint mil personas, se 'ns figura que 'l sastre del avís, al esperar que 'ls seus antichs clients hi tornin *tots*, es excessivament optimista.

O massa de la broma.

¡Mireu qué callat s' ho duya!

Sabíam del concejal senyor Galí qu' era un orador in-

DESPRÉS DE LA MITJA-PART

—Au, no 't fassis pregar,... descubreixte, donal...

—¿Qué!... Encare vols que 'm descubreixi més?... No 't feya pas tant exigent...

fatigable y un equilibrista de regulars aptituts... y parin vostés de contar.

Pero l'altre día varem llegir en *La Publicidad* unas líneas referents á la seva persona que, pera coneixement dels nostres lectors, creyém que valen la pena de ser copiadas.

«¿Quién es Galí?—difu l' autor de la sugestiva silueta. —De Galí no sabe otra cosa el cronista que lo que de dicho concejal se cuenta en San Andrés. Y en esta barriada extrema de la ciudad sólo ha oído decir que desde que es regidor, la diosa Fortuna le sonríe. Al primer año de regidor, fuéronle los negocios tan viento en popa, que logró saldar una hipoteca que á algunos miles de duros se hace ascender. Y en los cinco años que lleva de regidor, ha continuado sonriéndole la fortuna y con tres ó cuatro fincas más ha aumentado su capital de propietario del arrabal.»

¿Prou copiar?

Prou.

La modestia del interessat podria tal volta ressentírsen.

El senyor Sol, que en la seva vida política té 'l peccat original d' antich monárquich, se mostrá indignat en un dels seus últims discursos, porque 'l rey fou rebut al despaig del arcalde de Barcelona y no al Saló de Cent.

Y per dissimular una mica la relliscada, afegí: *No me importa como real; pero se trata de la Magestad augusta que representa el Estado español.*

¡Molt bé! ¡Molt bé!

¿Y cóm dimontri al espanyolista Sr. Sol no se li acudí

el posar domassos al balcó de casa seva pera honra y gloria de la magestad augusta del Estado español?

¿Y per qué no vá assistir á la recepció á saludar y rendir homenatge á la Magestad augusta que representa el Estado español?

¿Y cóm s' esplica que En Prat de la Riba siga titllat per vosté de separatista, ab tot y acatar y ser condecorat per Sa Magestad augusta?

—Dissapte l' amich Carner va parlar al Ateneo

y, entre altres cosas, va dir

dirigintse als que fan versos:

«Sentí sempre un gran horror

pels mediocres, jo us ho prego...»

—Ah, sí?... Y l' auditori qué?...

—Va sentí un horror tremendo!

NOTAS DE CASA

Segons comunicació qu' hem rebut, el Consell directiu del Orfeó Nova Catalonia ha quedat constituït en la forma següent: President, Miquel Pallarolas; vice, Claudi Cuchillo; Secretari, Francesch O. Sebastián; vice, Pius Arias; Tresorer, Manel Cairol; Comptador, Joseph Badiellas; Bibliotecari, Rogeli Llopis; Vocals, Pere Marés y Pere Soteras.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8

Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Los muertos mandan

Nueva novela del
popular escritor

Vicente Blasco Ibáñez

Un tomo, Ptas. 3

EDICIÓ POPULAR

G. M. SIERRA * SANTIAGO RUSIÑOL

AUCELLS DE PAS

Preu: 1 pesseta

BARCELONA À LA VISTA

PRECIOSO ALBUM DE FOTOGRAFÍAS DE LA CAPITAL Y SUS ALREDEDORES

Recuerdo de todo lo desaparecido á consecuencia de la Reforma de Barcelona

Contiene toda la colección de vistas 22 cuadernos á 16 vistas cada cuaderno, ó sean 352 vistas. **30** céntimos cuaderno

COLECCIÓN DIAMANTE

(EDICIÓ LÓPEZ)

Tomo 107

LOS INGLESES
VISTOS POR UN LATINO

POR FEDERICO RAHOLA

Un tomo. Ptas. 0'50

DE ACTUALIDAD

Arsenio Lupín

CONTRA HERLOCK SHOLMES

Ptas. 2'50

Arsenio Lupín

LADRON DE LEVITA — Ptas. 2'50

La mentira musical

POR GUILLERMO LÓPEZ

— Ptas. 1 —

REMEDIOS QUE CURAN

MEDICINA CASERA

Ptas. 1

EL HOGAR

y

El Trato Social

ARTE DE

EMBELLECER LA VIDA

POR

Laura García de Giner

Un tomo. Ptas. 4

Encuadernado. 5

EDICIONS ECONÓMICAS

del notable escritor

APELES MESTRES

Odas serenas y Novas baladas

Estiuet de Sant Martí

Pom de cançons

Cants íntims

Idilis (Llibre primer)

Idilis (Llibre segón)

Preu de cada tomo, 1 pesseta

LAS

CARRERAS CIVILES

Y MILITARES

DE

ESPAÑA

*Estudios, gastos y porvenir
que ofrecen*

POR

MARCELINO OCA

Un tomo Ptas. 5

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravíos, si no 's remet además un ral pera certícat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

ENSAJANT UN DESCONCERT 6 LA GUERRA INTERSTINA AL «ORFEÓ»

—Pssst!... Més harmonía, noys, més harmonía en aquest conjunt!...